

Ölkəmizdə xeyriyyəçilik sahəsində formalaşmış tarixi ənənə davam etdirilir

*Sosial model
konsepsiyasının
hazırlanması gündəmdədir*

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunu Mehriban xanım Əliyeva 1995-ci ildə qeyri-hökumət xeyriyyə təşkilatı kimi yaratmışdı. Fondun əsas məqsədi milli incəsənətimizin inkişafı, təbliği, xarici ölkələrdə daha geniş tanınması, Azərbaycan xalqının dünya mədəniyyətinə inteqrasiyası, yeni beynəlxalq əlaqələrin formalaşması məsələlərinin həyata keçirilməsindən ibarət idi. Fondun işi 3 istiqamətə - mədəni tədbirlərin təşkilinə, nəşriyyat fəaliyyətinə və xeyriyyə aksiyalarının keçirilməsinə yönəlmişdi.

Azərbaycanın ictimai fikir tarixinə adları qızıl hərflərlə yazılmış böyük düha sahiblərinin fəaliyyəti xalqımızın humanizmə və insansevərliyə əsaslanan zəngin və qədim xeyriyyəçilik ənənələri üzərində xeyriyyəçilik fəaliyyətinin parlaq nümunələrini ortaya qoymuşdur. Xeyriyyəçiliyin, çox ehtimal ki, zərduştlük dövrünə gedib çıxan təzahürləri əsrlər boyu müqəddəs sayılaraq, ehtiram bəslənən bir mənəvi-əxlaqi kodekslə bağlıdır: "xoş söz, xoş niyyət, xeyirxah əməl".

XIX əsrin axırları XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda mesənətlilik vüqəti almağa başlamışdı. Xalqımızın alicənab, maarifpərvər adamları xeyirxahlıq göstərərək öz şəxsi vəsaitləri hesabına müxtəlif xeyriyyə cəmiyyətləri yaradır və xalqın təhsili, inkişafı qayğısına qalırdılar... O dövrdə ilk müsəlman xeyriyyə cəmiyyəti sayılan Bakı Müsəlman Xeyriyyə Cəmiyyətinin bu istiqamətdəki rolu xüsusi qeyd olunmalıdır. 1905-ci il oktyabrın 10-da fəaliyyətinə icazə verilmiş cəmiyyətin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qurulana qədər gördüyü tarixi işlər əsasən xeyriyyəçiliklə bağlı idi. Bu cəmiyyət özündən sonra təşkil olunmuş digər xeyriyyəçilər maarifpərvər cəmiyyətlərin yaranmasına təkan verdi, onların fəaliyyətinə yol göstərdi.

XX əsrin əvvəllərində Bakıda 30-dan artıq xeyriyyə cəmiyyəti fəaliyyət göstərirdi. Onların arasında "Nəşri-maarif" adlanan xeyriyyə cəmiyyətinin xüsusi yeri vardı. Cəmiyyətin yaradıcısı Azərbaycan milli mətbuatının banisi Həsən bəy Zərdabi, sədri Hacı Zeynalabdin Tağıyev idi. Cəmiyyət uşaqlara təhsil verməklə yanaşı, pədaqoji kadr hazırlığına xüsusi diqqət yetirirdi. Azərbaycanlı gənclərin xarici ölkələrdə təhsil alması da cəmiyyətin fəaliyyəti sırasında xüsusi yer tuturdu.

1909-cu ildə Qars, Oltu və İğdırda açdığı şöbələr vasitəsilə rus əsarəti altında yaşayan qardaş türk xalqına göstərdiyi insani yardım və müharibə əsnasında Qafqaz Cəbhəsindən Azərbaycana gətirilmiş yetim türk övladlarının təlim-tərbiyəsi ilə yaxından məşğul olması cəmiyyətin tarixində təqdirəlayiq hadisələrdən biri kimi qeyd edilməlidir. Türk tədqiqatçıların da yazdıqları kimi, Cəmiyyət Qars və ətraf bölgələrdə yaşayan rus və erməni əhəlisində fəaliyyət göstərərək isteklərini

oxuma nisbətinin cəmi 1 faiz olduğu türk vətəndaşlarının təhsilə cəlb olunması, bu məqsədlə yeni məktəblərin açılması, əski mədrəsələrin fəaliyyətinin bərpası istiqamətində də ciddi işlər görmüşdür.

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda yaradılan, fəaliyyət göstərən xeyriyyə cəmiyyətlərinin mədəni inkişafımızdakı rolu çox böyükdür. Belə ki, bu xeyriyyə cəmiyyətləri xalqımızın maariflənməsində, yoxsul azərbaycanlı uşaqların təhsil almasında, eyni zamanda, Azərbaycan xalqının dünya mədəniyyətinə inteqrasiya olunmasında əvəzsiz xidmətlər göstərmişdir.

Təəssüf ki, sovet dövründə xalqımızın bu qədər zəngin xeyriyyəçilik ənənələri unuduldu. Bu da təbii idi, çünki sovet dövründə vətəndaşların müstəqil, qeyri-formal təşəbbüsləri ideoloji çərçivədə məhdudlaşdırıldı. Nəticədə sosial ədalətsizlik, cəmiyyətin işlərinə laqeydlilik və s. adı hala çevrilmişdi.

Bu baxımdan Mehriban xanım Əliyevanın fonda sədrlik missiyasını öz üzərinə götürməsi xeyriyyəçilik sahəsində Azərbaycan cəmiyyətində formalaşmış zəngin tarixi ənənələrin davam etdirilməsi zərurətindən irəli gəlirdi. O, Azərbaycanda xeyriyyəçiliyin inkişafının milli konsepsiyasının işlənilməsi və hazırlanması prinsipi-dən çıxış edir. Birinci xanım hesab edir ki, bu sənəddə sosial siyasətin bir vasitəsi kimi xeyriyyəçilik sisteminin qurulmasının əsas istiqamətləri öz ifadəsini tapmalıdır. Cəmiyyətin üç: dövlət, biznes və qeyri-kommersiya sektorları həmin siyasətin iştirakçıları olmalıdırlar. Mehriban xanım Əliyeva xeyriyyəçilik üçün əlverişli şərait yaradılması istiqamətində görül-məli işlərin çox olduğunu deyərək diqqəti əsas məsələlərə yönəldir: "Biz bu məqsədə yalnız o halda çata bilərik ki, xeyriyyəçilik ideyaları, bir-birimizə xeyirxah, həssas münasibət cəmiyyətimizin şüurunda dərin və möhkəm kök salsın və nəhayət, hamı aydın başa düşsün ki, hər kəs başqaları üçün, ümumi rifah naminə xeyirxah işlər görəndə, bunu özünün və yaxın adamlarının naminə etmiş olur. Ona görə də bu istiqamətdə geniş və səmərəli maarifçilik və təbliğat işlərinin görülməsi çox vacibdir".

Mehriban xanım Əliyeva Heydər Əliyev Fondunun prezidenti kimi də bu istiqamətdə fəaliyyət göstərərək isteklərini

həyata keçirir. Onun cəmiyyətimizin inkişafı üçün gördüyü işlər ümumilikdə Azərbaycan qadınlarının da ictimai-siyasi fəallığını artırır və bu tendensiya siyasi proseslərdə milli-mənəvi dəyərlərin daha çox nəzərə alınmasına, siyasi mühitdə təmiz, saf ab-havanın qorunmasına rəvac verir.

Heydər Əliyev Fondunun böyüklüyü onda oldu ki, bu təşkilat ictimai fəaliyyət müstəvisinə irəli sürdüyü ideyaların real icra mexanizmləri ilə birgə qədəm qoydu. Fond özünü Azərbaycan cəmiyyətinə fəaliyyətinin başlanğıc mərhələləri üzərində müəyyən etdiyi tədbirlərin real nəticələri ilə təqdim etdi. Azərbaycan cəmiyyəti bu təşkilatın məqsədi, məramı bərədə hər hansı yazılı proqramlardan, mətbu materiallarından yox, Fondun real fəaliyyətinin istiqamətlərindən, gördüyü işlərin mahiyyətindən öyrəndi. Bu, bütün Azərbaycan vətəndaşlarının, bir qədər geniş çevrədə götürsək, bütün dünyada Azərbaycana bağlı olan hər kəsin Heydər Əliyev Fonduna, Fondun prezidenti Mehriban xanım Əliyevaya dərin rəğbətini, dəstəyini qazandırdı. Mehriban xanım öz xeyriyyəçilik fəaliyyəti ilə bir zamanlar unudulmuş ənənəni yenidən canlandırdı, hər kəsə nümunə oldu. Xalqın tanınmış xeyriyyəçisi Hacı Zeynalabdin Tağıyev kimi, onun da xeyriyyəçilik missiyası sərhəd bilmədi, dünyanın müxtəlif yerlərində elm və təhsilin inkişafı, dünya icilərinin, mədəniyyət nümunələrinin bərpası istiqamətində layihələr reallaşdırdı, o ölkələrdə Azərbaycan izini qoydu.

Bununla da, xeyriyyəçiliyin qanunvericilik çərçivəsində, nizamlı şəkildə həyata keçirilməsinin vacibliyini gündəmə gətirdi, yeni sosial model konsepsiyasının əsası qoyuldu.

Xeyriyyəçilik insani münasibətlərin son dərəcə incə, nəzakətli və həssas sahəsidir və fəaliyyətin bütün iştirakçılarından, xeyriyyəçilərin özlərindən, bu fəaliyyətdən bəhrələnenlərdən və vasitəçilərdən ümumbəşəri əxlaq, etika və nəzakət normalarına dönmədən riayət olunmasını tələb edir. Mehriban xanım deyir: "Öz fəaliyyətsizliyinə vaxt və vasitə çatışmazlığı ilə haqq qazandırmamaq lazımdır. Bəzən sizin adı insani diqqətiniz və iştirakınız şəxsi ianəyə, şəxsi töhfəyə çevrilə bilər. Sizin xeyirxah əməlləriniz hökmən bizim həyatımızda yaxşılığın "sayının" artmasına gətirib çıxaracaq".

Şəfqət, başqasının halına yanaşmaq, xeyirxah işlər görməyə çalışmaq... Bütün dinlərin təbliğ etdiyi ən mühüm fəzilətlərdən biri də məhz bu mənəvi prinsiplərdir...

Zümrüd QURBANQIZI,
"Respublika".